

Men *Blissed Out* bør med alle sine problematiseringer og anfægtelser absolut indgå som en del af lærerens baggrundsstof.

Lisbeth Ihlemann

Per-Erik Brolinson og Holger Larsen: *Satisfactions – Studier i ungdomskulturens musikestetik*, Stockholm 1990, DKR. 573,-

Per-Erik Brolinson og Holger Larsen er begge docenter i musikvidenskab i Stockholm. Sammen har de tidligere udgivet »Rock and Roll« - et digert tobindsværk, der behandlede de elementer og begreber, der tilsammen gestalter rockmusikken som fænomen.

»Satisfactions« er præget af samme total-synsvinkel. Projektet denne gang er at få rede på hvad det, som kaldes rockmusik egentlig udtrykker og betyder, og hvordan denne musik gennem alle sine forskellige stilarter og gestalter, er bærere af egenskaber, som gør den meningsfuld og engagerende for majoriteten af unge.

Projektet er vældig omfattende og ambitiøst. Forfatterne har musikvidenskab som deres indgangsvinkel til stoffet, og dette bærer bogen i meget høj grad præg af. Bogen polemiserer nemlig mod de forskere, som omgås lemfældigt med de internt musikvidenskabelige analyser – således kritiseres for homologiske analyser – som forfatterne finde hos såvel Birminghamskolens forskere og Simon Frith. Når disse forskere undgår en musikalsk analyse af de stiletiketter der bruges, er det ikke muligt at forstå »The Meaning Of Rock«. Med denne kritik rammer de nok lige ind der, hvor »rock« opfattes synonymt med »oprør« og »protest«, »disco« er lig »tilpasning« etc. – nogle af de der hurtige slutninger, der sommetider drages pr. automatik. F. eks. blev jeg engang opsøgt af en fyr fra Nordisk. Han spurgte om hvilke metoder vi musikfolk egentlig brugte til at analysere musikken? Han skulle nemlig skrive en opgave om punk, og kunne godt tænke sig lige at få et par fif. Da jeg så ud, somom jeg syntes at det spørgsmål ikke kunne besvares umiddelbart, sagde han: »Nå -så skriver jeg bare som jeg plejer: »Punkens primalskrig udtrykker længslen efter en førkapitalistisk bevidsthedstilstand..... – den plejer de at være helt vilde med deroppe.«

Brolinson og Larsen har ret i, at meget af det, der kendetegner rocken som forskningsfelt er, at musikinterne overvejelser meget sjældent er til stede. Det er mere sociologiske, litterære, psykologiske synsvinkler, der har haft rockmusikken med som et appendix. Bogens første del er en status

over rockforskningen, idet den gennemgår forskellige heavy-forskere der har arbejdet med forskellige aspekter af ungdomskultur. Anden del er en meget gedigen historisk gennemgang af rockmusikkens stilarter, og tredje del er diskussion af værkbegrebet i forhold til rocken og problemer i forhold til tolkningen af den.

Bogen er en meget gennemarbejdet og grundig fremstilling. Den er på mange måder en fornøjelig læsning, fordi de to forfattere tilfulde magter den akademiske metode. Noteapparatet er perfekt – henvisningerne ligeså etc. Forfatterne går aldrig i tomgang – man føler virkelig, at man får puttet noget ind i hovedet, når man læser.

Storm P's definition af en akademiker var, at det var en, der læste sig til det, alle andre vidste i forvejen. Jeg vil bestemt ikke sige, at jeg ved alt hvad der står i denne bog i forvejen, men forfatterne er så forhoppede på kun at skrive det, de har belæg for, at det løfter for lidt. Personlig kan jeg godt lide, at man nogle gange forlader den sikre vej, og slår gækken løs. Men de to forfattere har garderet sig: »Det är inte svårt att inse lockelsen för forskare, för att inte tala om kulturjournalister, at formulera utsagor av denna typ..(koblinger mellem kulturelle fremtrædelsesformer og samfundsudviklingen) Problemet är bara att man sällan kommer längre än till hypotesformuleringar, som intuitivt uppfattas som i bästa fall träffande men som sällan bestyrks på rationell grund. Den som på rationell väg kritiskt söker pröva dylika (ofte metaforiskt uttryckta) hypoteser bemöts med misstro och ges epitetet »fantasilös« eller etiketteras med modeordet »positivist.«

Med truslen om at blive anklaget for at være urationel, vil jeg nu alligevel efterlyse at man primært ser musikken som et spejl eller en artikulation. Rocken er et samtidsfænomen – en moderne udtryksform, skabt i en kollektiv produktionsform, som ikke kan indfanges af en traditionel musikalsk analyse. Rockmusikken har som »mundtlig« musikstil i meget vid udstrækning en musikalsk norm som udgangspunkt for et oprørsk udtryk, og det er i samspillet mellem sådanne modsætninger, at den klassiske analyse, der er udarbejdet i forhold til ganske andre musikalske former og normer, efter min mening kommer til kort. Det er da også somom bogen ikke evner at besvare spørgsmålet om »The Meaning Of Rock«. Alligevel er konstateringen af, at rockmusik bygger på et fundament af fantasi og fiktion meget vigtigt. Forfatterens konklusion er, at rockmusikkens gestik og udtryk tager os bort fra det daglige- det hverdagsagtige.

Trods disse forbehold, er bogen overhovedet ikke til at komme udenom, hvis man arbejder med – el-

ler vil vide noget om rockforskning. De to forskere kan deres kram, og de har et meget stort litteraturkendskab. Gang på gang imponeres man over deres vid og indsigt. Det er en bog, som man vil vende tilbage til mange gange.

Charlotte Rørdam Larsen

Stuart Feder, Richard L. Karmel, George H. Pollock (red.): *Psychoanalytic Explorations in Music*. 525 sider Internat. Universities Press. Madison Connecticut 1990.

Gamle Freud brød sig ikke om musik. Ikke fordi han ikke oplevede noget ved at gå til koncert eller opera, men fordi han ikke kunne forstå eller forklare sine oplevelser. På tilsvarende måde kunne han hjælpe Gustav Mahler ud af en stærk moderbinding, men ikke forstå hans symfonier. Musik var for Freud et dybt irrationelt fænomen, modsat kunstneriske fænomener som litteratur, maleri og skulptur, som godt kunne »behandles« inden for psykoanalysens forståelsesramme. Freuds modvilje eller blokering over for musikken er uden tvivl årsagen til, at det varede længe, før psykoanalysen havde noget væsentligt at sige om musik, musikoplevelse, musikalsk udvikling og konkrete musikværker.

Og da bidragene gennem årene har stået tilfældigt og spredt i tidsskrifter over hele verden, har det været meget vanskeligt for interesserede at vurdere relevansen og kvaliteten af den psykoanalytiske musiktænkning.

Derfor er der god grund til at glæde sig over den store amerikanske antologi *Psychoanalytic Explorations in Music*, der allerede med sin titel knytter an til en af den »anvendte psykoanalyses« klassikere: Ernst Kris' *Psychoanalytic Explorations in Art* (1952). Kris forbandt sin kunsthistoriske ekspertise med psykoanalytisk teori og ego-psykologiens kliniske materiale og overvandt dermed den *tendens til patologisering af kunstnere og kunstværker*, som ellers havde præget psykoanalytisk kunstanalyse (jvf. f.eks. Freuds analyser af Michelangelo og Leonardo). Patologiseringstendensen er også tydelig i musikkritiklitteraturen til langt op i 50'erne: den er i høj grad bundet til en ortodoks, biografisk tolkning af »life and art« (som når en analyse af Wagners »Den flyvende Hollænder« lægger hovedvægten på Wagners moderbinding osv.), og den mangler i eklatant grad en forståelse af den æstetiske dimension (tolker »indhold« på »formens« bekostning, hvilket indlysende er et problem i forbindelse med en kunstart som musik.)

Af samme grund undlader antologiens 3 redaktø-

rer at bringe eksempler på den patologiserende musiktolkning. Den ældste artikel er fra 1951 og handler meget betegnende om *geniet* Mozart og hans måde at *sublimere* på. Og ellers er hovedparten af artiklerne fra 70'erne og 80'erne, hvor »det er spillet mellem livserfaringer, i fortid og nutid, og kreativ forandring, der interesserer psykoanalysen« (Lichtenberg).

Bogens 4 dele afspejler udmærket den psykoanalytiske musikforståelses hovedområder: 1. Musikpsykologien (med Heinz Kohut og Martin L. Nass som vigtigste navne), 2. (Musikalsk) Udviklingspsykologi (med et par gode studier af Pinchas Noy og Marjorie McDonald). 3. Musikalsk kreativitet (specielt komposition) og endelig 4. Komponist-studier (Beethoven, Brahms, Mahler, Mozart, Rossini, Schumann – både Robert og Clara – Wagner og Ives behandles, og her er der grund til at fremhæve Stuart Feders indgående og perspektivrige analyse af Mahlers ungdomsværk »Das Klagende Lied« som en nøgle til forståelse af Mahlers utroligt komplekse symfoniske univers. Hovedsymbolet er *brodermord!*).

»Udforskningen« kommer *ikke* omkring afroamerikanske musikkulturer eller nutidens populærmusik – her må man søge andetsteds efter psykoanalysens falkeblik. Eller vente på det Bind 2, som bebudes i efterordet.

Der er ingen dybdepsykologiske bidrag af jungiansk observans med. Heller ikke på musikområdet er der dialog mellem de 2 hovedstrømninger i studiet af menneskets sjæleliv.

Men bogen er alligevel relevant, fordi der er mange frugtbare bidrag til en *almen forståelse af det musikalske ind- og udtryks psykologi*. Musik er »af samme stof som drømme«, og psykoanalysen har bestemt relevante bud på tydningen af »den musikalske drøm«, som vi møder den i det »autonome« kunstværk, i videos, film, reklame osv.

Jeg vil give nogle eksempler på frugtbare teoretiske antagelser, som de findes spredt rundt i bogens mange artikler, og som jeg finder specielt relevante i dette temanummers sammenhæng.

»Music is a safe kind of high«, sagde en musiker engang. Det har de fleste oplevet, i koncertsalen, til rockkoncert, ved det opretstående, når det virkelig kører. Og i terapiformer som Guided Musical Imagery (Bonny) og holotropi (Grof) er musikken uundværlig i forbindelse med transpersonlige oplevelser i ændrede bevidsthedstilstande. – Psykoanalysen forklarer musikkens særlige potentiale på flere måder – altid i et ontogenetisk perspektiv:

Da musik er et non-verbalt udtryk, går den musikalske erfaring tilbage til det før-sproglige afsnit af et